

พดติกกรรมตามบทบาททางเครือญาติในครอบครัว ในเขตชานเมืองกรุงเทพมหานคร



นางสาว รุ่งพันธุ์ เสงรัมย์

004278

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

แผนกวิชาสังคมวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๐

KINSHIP ROLE BEHAVIOR  
IN FAMILIES IN A SUBURBAN AREA OF BANGKOK METROPOLIS

Miss Roongpan Hengrasmee

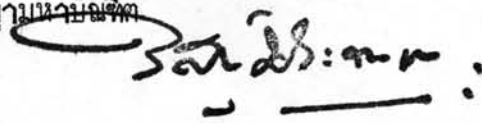
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for  
the Degree of Master of Sociology Department of Sociology

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน  
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต



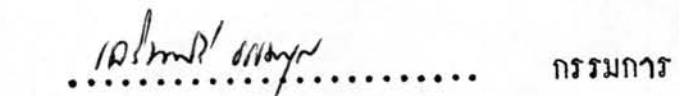
.....  
(ศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ  
(ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลินฟุ้ง)

 กรรมการ  
(ศาสตราจารย์ ดร.พัทยา สายหู)

 กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ เฉลิมศรี ธรรมบุตร)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย : ศาสตราจารย์ ดร. พัทยา สายหู  
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง

พฤติกรรมตามบทบาททางเครือข่ายในครอบครัว ในเขต

ชานเมืองกรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวรุ่งพันธุ์ เสงร์ศรี

แผนกวิชา

สังคมวิทยา

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พฤติกรรมตามบทบาททางเครือญาติในครอบครัวในเขตชานเมือง  
กรุงเทพมหานคร

ชื่อ

นางสาวรุ่งพันธุ์ เสงวีรัมย์ แผนกวิชาสังคมวิทยา

ปีการศึกษา

๒๕๑๘

บทคัดย่อ



ควยเหตุที่ความสัมพันธ์ทางเครือญาติเป็นสิ่งที่มียู่ในชีวิตสังคมทุกสังคม ความ  
สำนึกเรื่องความผูกพันซึ่งกันและกันฉันท์ญาติย่อมเป็นสิ่งที่ตระหนักได้เองระหว่างสมาชิกใน  
หมู่ญาติ แต่ถาวรระนำและกรรมสัมพันธ์จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง  
ของทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละครอบครัว การศึกษาเรื่องพฤติกรรมตามบทบาท  
ทางเครือญาติในครอบครัวในเขตชานเมืองกรุงเทพมหานคร ก็เพื่อแสวงหารายละเอียด  
ด้านพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกันตามบทบาททางเครือญาติของญาติแต่ละคน ความสัมพันธ์ทาง  
เครือญาติตามแบบแผนการดำเนินชีวิตและความร่วมมือในกลุ่มญาติพี่น้องทั้งญาติสายโลหิต  
และญาติเกี่ยวคอง

เพราะเหตุที่ข้อมูลที่ทำการศึกษา มีจำนวนจำกัด วิธีการศึกษาโดยการสังเกตการณ์  
อย่างใกล้ชิด และการสัมภาษณ์จะสามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมตามบทบาทใน  
หมู่ญาติของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายประเภทหนึ่งในเขตชานเมืองกรุงเทพมหานคร  
ได้ นับตั้งแต่เริ่มศึกษาเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ การวิเคราะห์ข้อมูลได้จำแนก  
ประเภทของญาติเป็น ๒ ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์ของญาติสายโลหิตและความสัมพันธ์ของ  
ญาติเกี่ยวคองในครัวเรือนของครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย เป็นการอธิบายความ  
สัมพันธ์แบบคู่ของญาติในครัวเรือนซึ่งอยู่ในชั่วอายุเดียวกัน และต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่าทั้งในครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย หญิงจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับครอบครัวเดิมมากกว่าชาย เช่น ในกรณีที่รับเอาญาติของตนมาอาศัยอยู่ด้วยกัน หรือยังต้องพึ่งพาญาติของครอบครัวเดิมในเรื่องการเลี้ยงดูบุตร และความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรสาวจึงเป็นเสมือนตัวร่วมที่เชื่อมความผูกพันทางเครือญาติ ทั้งนี้ไม่ว่าบุตรสาวจะแยกครัวเรือน หรืออยู่ร่วมกับมารดาก็ตาม สำหรับในครอบครัวขยาย อำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจต่าง ๆ จะเป็นของฝ่ายชายอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เพราะต้องรับภาระหนักด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนครอบครัวเดี่ยวบทบาทของหญิงในเรื่องอาชีพซึ่งมีส่วนแบ่งเบาภาระของชาย จะทำให้การแสดงอำนาจเหนือของชายลดน้อยลง รวมทั้งในกรณีที่ญาติฝ่ายหญิงเข้ามามีบทบาทร่วมอุปถัมภ์ทางเศรษฐกิจ หรือการเลี้ยงดูบุตรด้วย และในกรณีที่หญิงรับผิดชอบภาระต่าง ๆ ทุกอย่างของครอบครัวหญิงจะมีอำนาจมาก

สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ การศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ในรายละเอียดต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งส่วนตัวของแต่ละบุคคล ความร่วมมือ และระยะเวลาในการสัมภาษณ์ การศึกษาข้อเท็จจริงจึงต้องอาศัยระยะเวลาขงหนึ่งในการทำความเข้าใจแบบแผนความประพฤติกของญาติในครัวเรือน ดังนั้น การศึกษาเรื่องนี้จึงมีข้อจำกัดอยู่มากทั้งจำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา และวิธีการศึกษาสมควรจะมีการศึกษารอบครัวไทยเพิ่มเติมอีกในโอกาสต่อไป



3

when they introduce their own relatives into the family or depend on relatives from the family of origin for child care and other economic aid. The mother-daughter relationship serves as the link in the old ties, no matter whether they live together or separately. In extended families, absolute authority in decision making rests with the man who shoulder the family economic burden, whereas in a nuclear family the active participation of the wife in family earnings helps to reduce the husband's dominance. This includes also the case in which the wife's relatives share in the economic support of the family or help in child care. In a case where the wife takes care of all family responsibilities, she is all powerful.

It is worth noting that the study of detail of all factors encountered problems of personal conflicts, of cooperation and time allowed for the interviews. Thus it took quite some time to gain proper understanding of the pattern of kinship behavior in each family. The present study suffers several limitations in both the size of population and the methods of investigation. More study of Thai family system is still needed.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดีด้วยความเอาใจใส่ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณ  
 หลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณต่อ ศาสตราจารย์ ดร. พัทธา สายหู อาจารย์ที่  
 ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนมา พร้อมกับ  
 นี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง หัวหน้าแผนกวิชาสังคม  
 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ รองศาสตราจารย์ เฉลิมศรี ชรรณบุตร  
 อาจารย์ประจำชั้นพิเศษ แผนกอิสระสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อนึ่ง ผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือจาก อาจารย์สิริฉัตรณ ชาญภาค อาจารย์  
 ประจำแผนกอิสระสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการช่วยเป็น  
 ชูระเรื่องจัดพิมพ์จนเป็นรูปเล่มขึ้นมา จึงใคร่ขอขอบพระคุณอย่างจริงใจมา ณ ที่นี้ด้วย และ  
 ขอบพระคุณคุณสุปราณี วัลลิกุล และคุณศุภจิต ศิริคุณโชติ ที่ช่วยตรวจทานต้นฉบับให้จนสำเร็จ  
 เรียบร้อย.





สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย .....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	ค
กิตติกรรมประกาศ .....	จ
รายการตารางประกอบ .....	ข



บทที่

๑	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....	๑
๒	วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล .....	๑๘
๓	ลักษณะทั่วไปของชุมชนและครอบครัวที่เป็นข้อมูล .....	๒๖
๔	ความสัมพันธ์ของญาติสายโลหิต .....	๓๔
๕	ความสัมพันธ์ของญาติเกี่ยวคอง .....	๑๔๔
๖	บทสรุปและขอเสนอแนะ .....	๒๒๒
บรรณานุกรม .....		๒๔๓
ประวัติการศึกษา .....		๒๔๖

รายการตารางประกอบ

หน้า

ตารางที่

๑	ครัวเรือนของครอบครัวเดี่ยว ครัวเรือนที่ ๑ .....	๕๕
๒	ครัวเรือนของครอบครัวเดี่ยว ครัวเรือนที่ ๒ .....	๕๗
๓	ครัวเรือนของครอบครัวเดี่ยว ครัวเรือนที่ ๓ .....	๕๘
๔	ครัวเรือนของครอบครัวเดี่ยว ครัวเรือนที่ ๔ .....	๖๐
๕	ครัวเรือนของครอบครัวเดี่ยว ครัวเรือนที่ ๕ .....	๖๒
๖	ครัวเรือนของครอบครัวขยาย ครัวเรือนที่ ๖ .....	๖๔
๗	ครัวเรือนของครอบครัวขยาย ครัวเรือนที่ ๗ .....	๖๖
๘	ครัวเรือนของครอบครัวขยาย ครัวเรือนที่ ๘ .....	๖๘
๙	ครัวเรือนของครอบครัวขยาย ครัวเรือนที่ ๙ .....	๗๑